

PRZEDSTAWICIEL ARCHAEOGASTROPODA Z MASYWU ŁYSEJ GÓRY

UKD 564 Archaeogastropoda (113.22)(438.13:234.381.3 Łysa Góra)

Badania terenowe w masywie Łysej Góry prowadzone w latach 1956—1967 dostarczyły poza fauną meduzowatych (3) okazu mięczaka, znalezionego na południowym zboczu. Zachowany odlew mięczaka jest usytuowany na powierzchni białego, drobnoziarnistego piaskowca, z dużą zawartością muskowitu impregnowanego tlenkami żelaza do 2 mm głębokości (ryc. 1).

Wymiary podano według umownego schematu przyjętego w paleontologii (ryc. 2):

a	—	kąt nachylenia wierzchołka	około 100°
h	—	wysokość muszli	. . . . . 75 mm
m	—	długość ujścia	. . . . . 88 mm ekstrapolacja 62 faktyczna
n	—	mniejsza oś ujścia	. . . . . 40 mm ekstrapolacja 15 × 2 faktyczna

Największa długość całego okazu wynosi około 100 mm z niewielką ekstrapolacją. Z cech zewnętrznych zachowały się tylko skręty wierzchołkowe oraz ogólny zarys. Ilość skrętów jest niemożliwa do ustalenia z powodu złego stanu zachowania. Na podstawie jednak zarysu całości można sugerować, że było ich około 12 (ryc. 3). Ornamentacja powierzchniowa została zniszczona, w dodatku występuje jednostronne spłaszczenie od góry, któremu okaz uległ podczas diagenety osadów. Zarys wierzchołkowych skrętów jest wyjątkowo regularny o zaznaczonych szwach i linii zakrzywienia. W części znacznego rozszerzenia zarys stają się bardziej nieregularne choć ciągle jeszcze w proporcji typowej dla *Helcionellidae*. Wykroń ujścia był prawdopodobnie owalny, równomiernie zarysowany, jak wnosić można ze stanu nałożenia na płaszczyznę sedymentu.

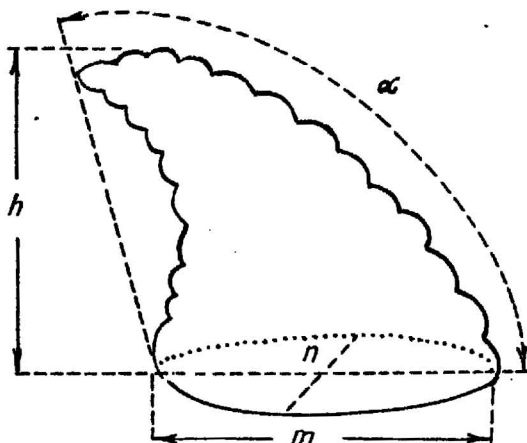
Przynależność systematyczna. Mimo złego stanu zachowania szczegółów oznaczenie przynależności systematycznej nie wydaje się niemożliwe, gdyż kształt okazu jest bardzo charakterystyczny. Tego rodzaju wygięcie części wierzchołkowej jest znamienne dla rzędu *Archaeogastropoda* Thiele rodziny *Helcionellidae* Wenz. Zestawiając dostępną literaturę egzemplarz pochodzący z Łysej Góry jest najbardziej podobny do *Helcionella lata* (Cobbold) z dolnego kambru Francji (1) oraz do *Helcionella atdabanica* Missarzhevsky sp. nov. z kambru dolnego Syberii (2). Istnieją jednak bardzo duże różnice wymiarów:

		<i>H. atdabanica</i>	okaz Łysa Góra
<i>Helcionella lata</i>	(1) (2)		
wysokość (h)	2,0 2,5 mm	13,50 mm	75,0 mm
długość ujścia (m)	2,9 4,6 „	9,0 „	88,0 „

Wymiary dla *H. atdabanica* podano według holotypu. Inne egzemplarze opisywane przez Missarzhevskiego mają niekiedy długość ujścia większą niż wysokość.

Ryc. 1. *Helcionella* z masywu Łysej Góry.
Fig. 1. *Helcionella* from the Łysa Góra Massif.

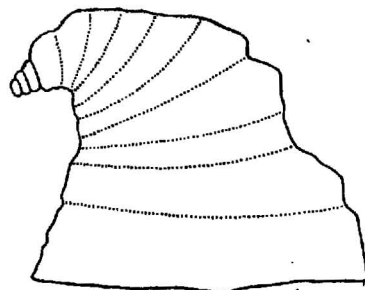
Ryc. 2. Wskaźniki rozmiarów dla *Helcionella*.
Fig. 2. Indexes of dimensions for *Helcionella*.

Okaz z kambru Łysej Góry przedstawia więc rozmiary wielkie w porównaniu ze swymi analogonami. Posiada jednak wszystkie cechy znamienne dla rodziny *Helcionellidae*, jak: zarzucenie części wierzchołkowej, ciśniejsze upakowanie skrętów od strony przedniej (umownie strona przywierzchołkowa), nierównomierność, a nawet dowolność w obrębie skrętów, często większa długość ujścia niż wysokość muszli. Autor proponuje nazwę *Helcionella polonica* (sp. nov.).

Oryginał został przez autora przekazany Archiwum Dokumentacji Geologicznej Instytutu Geologicznego w Warszawie za numerem inwentaryzacyjnym 1114. II.

LITERATURA

1. Cobbold E. S. — Lower Cambrian fauna from Hérault France. Ann. and Magaz. Natur. Hist. Ser. 10, 1935, v. 16, No. 91.
2. Rozenow A. J., Missarżewskij W. W. — Biostratigrafija i fauna niżnich horizontow kimbria. AN SSSR. Trudy, wyp. 148, Moskwa 1966.
3. Sedlak W. — Problematyczna fauna kambryjska meduzowatych z południowego zbocza Łysej Góry. Prz. geol. 1967, nr 9.

Ryc. 3. Rekonstrukcja *Helcionella (polonica?)*. Szkiec
Fig. 3. Reconstruction of *Helcionella (polonica?)*.

SUMMARY

In the Łysa Góra Massif (Świętokrzyskie Mountains — Middle Poland), a cast of mollusc of *Archaeogastropoda* Thiele, family *Helcionellidae* Wenz, has been discovered. The specimen under consideration resembles that of *Helcionella lata* (Cobbold) from the Lower Cambrian of France, and that of *H. atdabanica* Missarżevsky sp. nov. from the Lower Cambrian of Siberia. However, the dimensions of the mollusc encountered are considerable as compared with those of the specimens mentioned before, i.e. 75.0 mm — height and 88.0 mm — length of aperture. The author proposes to give a name for this specimen: *Helcionella polonica* sp. nov. The original cast is now in the Geological Documentation Archives of the Geological Institute in Warsaw, registered under No 1114/II.

РЕЗЮМЕ

В породах массива Лыса-Гура (Святокрзыськие горы) был обнаружен отпечаток моллюска *Archaeogastropoda* Thiele семейства *Helcionellidae* Wenz. Экземпляр напоминает *Helcionella lata* (Cobbold) из кембрия Франции и *H. atdabanica* Missarżevsky sp. nov. из нижнего кембрия Сибири. Однако найденный моллюск характеризуется опрощенными размерами по сравнению с перечисленными формами: высота 75,0 мм, длина устья 88,0 мм. Автор предлагает название *Helcionella polonica* sp. nov. Оригинал находится в Геологических фондах Геологического института в Варшаве и числится за № 1114/II.